

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(11), 2023

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М.

Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор, доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

УДК 001.89:37.041:[378:373.2.011.3-051](045)

Синевич І.С.

доктор філософії, ст. викладач кафедри теорії
та методики початкової освіти,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету»

Соколова О.В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 012 «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВОЇ ДЕФІНІЦІЇ

У статті представлено трактування науковцями феномену саморозвитку та професійного саморозвитку. Акцентується увага на думці науковців, що професійний саморозвиток майбутніх фахівців дошкільної освіти є необхідним складником їхньої професійної компетентності. На основі аналізу наукових джерел представлено власне розуміння дефініції «професійний саморозвиток майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти».

Ключові слова: майбутні вихователі закладів дошкільної освіти, професійна підготовка, саморозвиток, професійний саморозвиток, самовиховання.

The article has presented the scientists' interpretation of the phenomenon of self-development and professional self-development. Attention has been focused on the scientists' opinion that the professional self-development of future preschool education specialists is a necessary component of their professional competence. Based on the analysis of scientific sources, the own understanding of the definition "professional self-development of future educators of preschool educational institutions" has been presented.

Keywords: future educators of preschool educational institutions, professional training, self-development, professional self-development, self-education.

Сучасне суспільство, вітчизняна система освіти, що перебуває на етапі модернізації мають потребу у конкурентоспроможних вихователях закладів дошкільної освіти, орієнтованих на безперервний саморозвиток і самовдосконалення. Тільки такі фахівці забезпечать ефективну освіту, розвиток та виховання підростаючого покоління. Відповідно, перед закладами вищої освіти постає питання забезпечення відповідної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, готових до безперервного професійного саморозвитку.

Питання професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти ґрунтовно досліджені Л. Артемовою, Г. Беленькою, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Зданевич, К. Крутій, Н. Маковецькою, Н. Миськовою, Н. Трофаїлою та ін. Професійне самовиховання, саморозвиток та

самовдосконалення майбутніх фахівців є предметом наукових студій Л. Березівської, С. Івах, В. Ковальчук, Л. Передрій, Л. Сущенко, Г. Топчій, В. Фрицюк та ін. Питання професійного саморозвитку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, на наш погляд, потребує більшої уваги науковців, оскільки саме ці фахівці, відповідно до специфіки професійної діяльності, покликані забезпечити якісну освіту, виховання і розвиток дітей дошкільного віку в умовах гострих викликів сьогодення.

Мета статті – розкрити сутність наукової дефініції «професійний саморозвиток майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти».

Вперше поняття «саморозвиток» почав використовувати у своїх роботах з психології особистості А. Адлер. Автор робить акцент на соціальних детермінантах саморозвитку особистості, розглядаючи індивіда як творче і самовизначальне ціле з урахуванням його індивідуальної суб'єктності. Крім того, він визнавав, що людина має самосвідомість і здатна планувати свої дії, керувати ними, усвідомлюючи значення своїх дій для власного саморозвитку. За А. Адлером, людина сама творить свою особистість. Маючи креативне Я, людина ставить перед собою мету і визначає шляхи її досягнення. Проте мета суб'єктивна, вона існує «тут і тепер» і може бути недосяжною, фікцією. Тим не менше мета є реальним стимулом. За допомогою креативного Я інтерпретується, осмислюється досвід організму і, перш за все, вишукується досвід у здійсненні життєвого стилю, унікального для людини [7, с.104].

С. Івах трактує саморозвиток як активний процес, спрямований на якісні зміни особистості в результаті не зовнішніх впливів, а її власних зусиль. Науковець вважає, що успішність педагогічної діяльності багато в чому залежить від уміння і здатності педагога мобілізувати власні зусилля на систематичну розумову працю, раціонально будувати свою діяльність, переборювати труднощі під час самостійної підготовки до занять, «знімати» емоції та психічні перевантаження, керувати своїм емоційним станом. Ці якості є результатом довготривалої роботи над собою. Актуальною для нас є думка С. Івах, що ефективна професійна підготовка майбутнього вихователя дітей дошкільного віку неможлива без самоосвіти, самовиховання та саморозвитку. Тобто навчання і самонавчання здобувача потребує не лише знання ним форм і методів аудиторної роботи, роботи з книгою, іншими сучасними джерелами інформації, а й застосування деяких вольових зусиль, розвитку певних особистісних якостей [2, с.89].

Саморозвиток особистості В. Фрицюк тлумачить як цілеспрямовану, систематичну, високоорганізовану й творчу діяльність, процес планомірної творчої зміни особистістю власних духовно-ціннісних, морально-етичних, діяльнісно-практичних, чуттєвих, інтелектуальних, характерологічних особливостей для найбільш успішного досягнення своїх життєвих цілей і більш ефективного виконання свого людського, соціального призначення. Відповідно, професійний саморозвиток авторка розуміє як свідому діяльність людини, спрямовану на повну самореалізацію себе як особистості в тій соціальній сфері, котру визначає її професія. Безперервний професійний саморозвиток майбутніх

педагогів, В. Фрицюк визначає як постійний динамічний процес, спрямований на самоорганізацію прогресивних змін у сфері внутрішнього світу особистості здобувача вищої освіти на шляху досягнення вищих рівнів професіоналізму в педагогічній діяльності [6, с.14].

Г. Топчій дотримується розуміння саморозвитку майбутнього вчителя як особливого виду його діяльності, цілеспрямованого впливу на себе з метою вироблення або коригування якостей, активізації здібностей, нахилів, необхідних для життєдіяльності, а також самореалізації нових знань, умінь і навичок, що необхідні для успішного виконання діяльності. Дослідниця переконана, що особистість, яка саморозвивається, характеризується спрямованістю, тобто стійкою домінують системою мотивів, потреб, інтересів, ідеалів, переконань тощо, в яких виявляються потреби особистості в саморозвитку, самосвідомості, активності і наявності «Я-образу». Саморозвиток визначає потребу людини в саморусі (Г.Костюк), готовність змінюватися на краще, відкритість інноваціям і творчості. Г. Топчій з'ясовано, що провідними чинниками саморозвитку особистості в умовах закладу вищої освіти є: зміст освіти, процес організації діяльності студентів, що водночас спонукає до активного самопізнання, стимулює самоосвіту і самоорганізацію, самовиховання тощо); ділове й міжособистісне спілкування у діадах «студент-студент», «студент-група», «студент-викладач» тощо [5, с.5-6].

Професійне самовиховання і саморозвиток є, на переконання Г. Беленької, свідомою діяльністю, спрямованою на вдосконалення своєї особистості, згідно з вимогами професії до людини. Особистісний саморозвиток і професійне самовиховання нерозривно пов'язані між собою. Обидва процеси складні за своєю структурою і здійсненням, проте оволодіння технологією професійного самовиховання та саморозвитку допоможе майбутньому педагогу продуктивно організувати самостійну підготовку до професійної діяльності та скоротить шлях до майстерності [1, с.236].

Сутність підготовки фахівця полягає у формуванні у нього системи знань і якостей особистості, необхідних для виконання різних функцій професійної діяльності. В. Ковальчук стверджує, що професійний розвиток (зокрема саморозвиток) тісно пов'язаний з особистісним розвитком. У цьому контексті актуальною, на думку авторки, є проблема створення умов для професійного саморозвитку майбутніх фахівців. Серед основних педагогічних умов, які сприятимуть професійному саморозвитку майбутнього фахівця дослідниця виділяє такі:

- 1) орієнтація процесу навчання на формування спрямованості майбутнього вихователя на самоактуалізацію і самодетермінацію у майбутній професійній діяльності;

- 2) збагачення змісту навчання системою понять і концепцій, які орієнтують майбутніх вихователів на рефлексію, самопроєктування, самонавчання, самоорганізацію, саморозвиток у сфері професійно-значущих якостей особистості [3, с.14].

Досліджуючи професійний саморозвиток вихователя закладу дошкільної освіти, Л. Передерій, С. Крамаренко переконані, що він є необхідним складником професійної компетентності і трактують як активний процес самостворення особистості, який полягає у розвитку певних особистих і професійних якостей, що дозволять вихователю створити власний унікальний професійний простір, надають можливості для постійного професійного вдосконалення. Для нашого дослідження актуальною є визначена науковцями чотирьохкомпонентна структура професійного саморозвитку вихователя закладу дошкільної освіти:

1) самосвідомість, що включає ставлення вихователя до себе як до професіонала своєї справи, усвідомлення себе, своїх інтересів і переживань;

2) самооцінка, що характеризується розумінням власних особистих і професійних якостей, їх об'єктивною оцінкою;

3) самоорганізація, що виявляється в оцінці, контролі, аналізі вихователем себе як суб'єкта діяльності; регуляції дій, доцільності їх вибору; постановці цілей і обранні відповідних практичних дій для їх досягнення;

4) самоврядування, що включає рефлексію власної педагогічної діяльності та прогнозування результатів. Науковці акцентують увагу на тому, що усвідомлення вихователем закладу дошкільної освіти своєї професійної ролі, осмислення можливих педагогічних рішень і їх наслідків, узагальнення своєї професійної діяльності і прогнозування її перспектив, здатність до самоконтролю і самовдосконалення утворюють вихідну базу розвитку вихователя-професіонала [4, с. 84].

Отже, саморозвиток – це важлива умова, що уможливорює досягнення професійної педагогічної майстерності, а також підвищити власний творчий потенціал. На основі аналізу наукових джерел, враховуючи власний професійний досвід, поняття «професійний саморозвиток майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти» трактуємо як безперервний, цілісний процес якісного вдосконалення майбутніх вихователів як суб'єктів професійної педагогічної взаємодії, у ході якого відбувається становлення нового рівня майстерності, творчості, креативності у професійній діяльності. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у дослідженні педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія / Г. В. Беленька. – К.: Світич, 2006. – 304 с.

2. Івах С. М. Професійне самовиховання і саморозвиток майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах ВНЗ / С. М. Івах // Наукові записки кафедри педагогіки. – 2015. – Вип. 34. – С. 87–94.

3. Ковальчук В. А. Професійний саморозвиток фахівця як педагогічна проблема / В. А. Ковальчук // Професійний саморозвиток майбутнього фахівця: монографія / за ред. В. А. Ковальчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 204 с.

4. Передерій Л. О. Професійний саморозвиток вихователя дошкільного закладу як необхідний складник його професійної компетентності / Л. О. Передерій, С. Г. Крамаренко //

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2020. – № 73, Т. 1. – С. 82–85.

5. Топчій Г. С. Ігрові педагогічні технології як умова професійного саморозвитку майбутнього вчителя: автореф. дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. С. Топчій. – Харків, 2011. – 20 с.

6. Фрицюк В.А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. «Теорія і методика професійної освіти» / В. А. Фрицюк; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2017. – 40 с.

7. Adler A. The individual psychology of Alfred Adler. A systematic presentation in selections from his writings / A. Adler; edited by Heinz L. Ansbacher and Rowena R. Ansbacher. – New York, N.Y.: Basic Books, Inc., Publishers, 1956. – 503 p.

УДК 37.064.1:373.3.015.31:159.954(045)

Фенчак М. М.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
групи ПО-2м, педагогічного факультету
спеціальності 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Фенчак Л. М.**

кандидат педагогічних наук, доцент
Мукачівський державний університет,

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЗДОБУВАЧА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті авторами обґрунтовано особливості формування освітньої траєкторії здобувача початкової освіти, використовуючи основні засади педагогіки партнерства, як тісної співпраці між учасниками освітнього процесу побудованій на взаєморозумінні, взаємоповазі та творчій співпраці.

Ключові слова: індивідуальна освітня траєкторія, здобувач початкової освіти, педагогічна взаємодія, освітній процес.

In the article, the authors substantiated the peculiarities of the formation of the educational trajectory of the student of primary education, using the basic principles of partnership pedagogy, as close cooperation between the participants of the educational process built on mutual understanding, mutual respect and creative cooperation.

Keywords: individual educational trajectory, student of primary education, pedagogical interaction, educational process.

В умовах сучасних освітніх реформ особливо важливо забезпечувати право вибору діяльності здобувачем початкової освіти, бо це стимулює і прояви самостійності і перші спроби відповідати за власні дії та вчинки, сприяє розвитку можливостей, а також заохочує школярів до самовизначення, до створення індивідуальної освітньої траєкторії.

Сівач М. І.	ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕМПОРИТМУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	
Сідун Я.Є.	ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ – ЯК ДЖЕРЕЛО ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	107
Сідун Я.Є.	ПРИРОДА – ЯК ОДНЕ ІЗ ВАЖЛИВИХ ЗАСОБІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	110
Сідун Я.Є.	ДИДАКТИЧНА ГРА В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	113
Скоблей І. Р. Кузьма-Качур М. І.	МЕТОДИКА РЕЛІЗАЦІЇ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	115
Синевич І.С. Соколова О.В.	ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВОЇ ДЕФІНІЦІЇ	121
Фенчак М. М. Фенчак Л. М.	ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЗДОБУВАЧА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	125
Шекетера О.В. Вірченко Т.І.	ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРУКТУРИ МІФУ В ДЕТЕКТИВНОМУ ЖАНРІ	130
Ющик Л. В.	НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	134
Ясиновська Т.А.	ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ВИХОВАНOSTІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	138
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ		
Веремюк А. І. Нікольчук Ю. М.	ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ	142
Горбатюк О. М. Нікольчук Ю. М.	ДЕПОЗИТНІ РЕСУРСИ БАНКУ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ВИДИ	148
Прядкін Є.А. Осовська Г.В.	МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	154
Складанівська О.О.	СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	159

Наукове видання
НАУКА МАЙБУТНЬОГО
Збірник наукових праць студентів,
аспірантів та молодих вчених

НЗ4

Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. колегії В.В. Гоблик; заст. гол. ред. Т.І. Молнар. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023. – Вип. 1(11). – 165 с.

У збірнику опубліковані статті студентів, аспірантів та молодих вчених, що відображають результати досліджень з природничих, технічних, гуманітарних, суспільних та економічних наук.

УДК 001(051)(045)''540*6''

***Збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених
«Наука майбутнього» зареєстрований у Google Scholar***

Підписано до друку 20.12.2022 р.

Формат 60x84 1/16

Папір офсет. Умовн. друк. аркушів 10

Тираж 10. Зам. № 87

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>